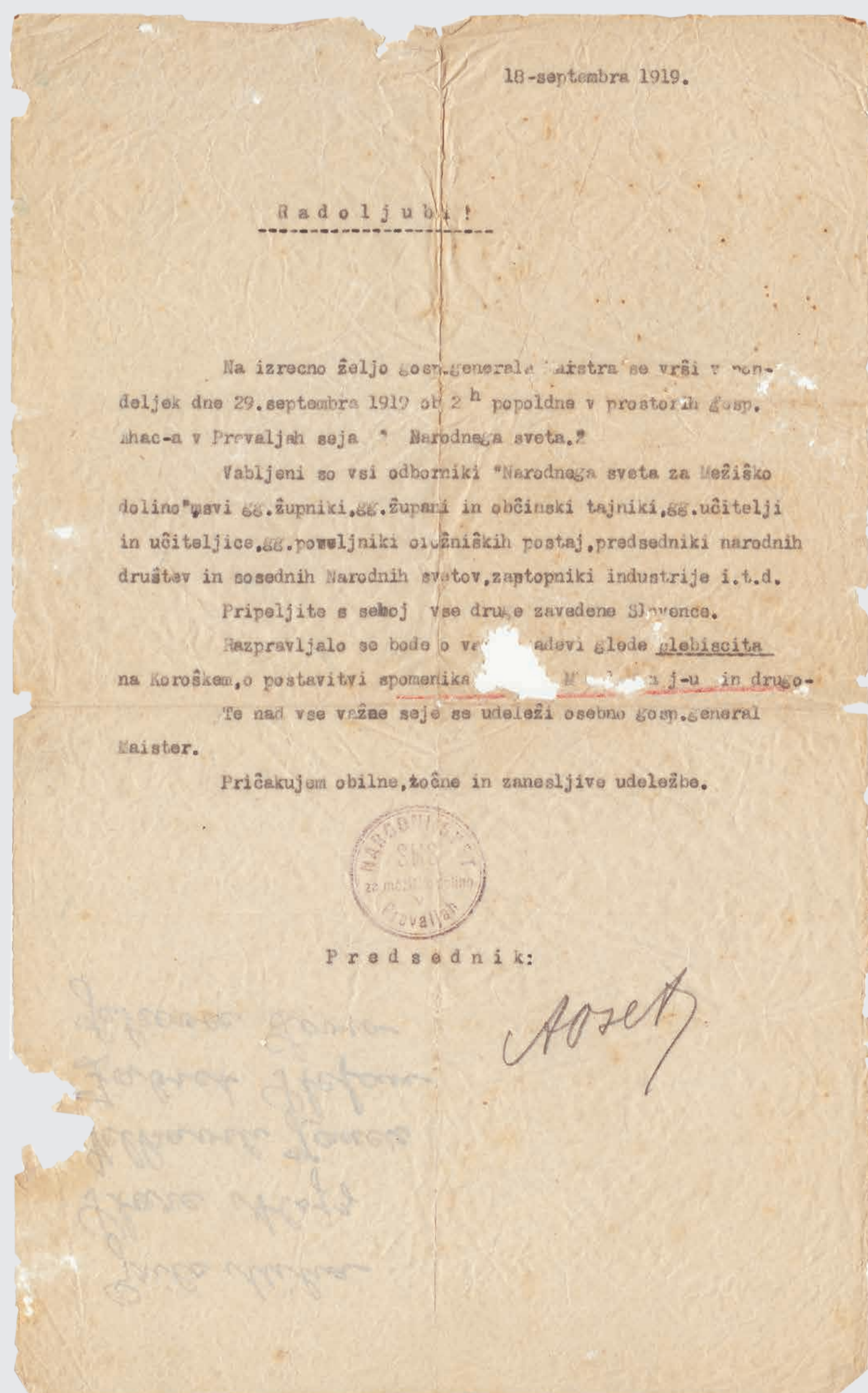

Od programa Zedinjene Slovenije do mednarodno priznane Kraljevine SHS

Slovinci so živeli znotraj Habsburške monarhije razdrobljeni po različnih deželah (največ na Kranjskem, pa tudi na Koroškem, Štajerskem in Goriškem). Ideje po združitvi vseh Slovincem v eno enoto v okviru Avstrijskega kraljestva je objavil Matija Majar – Ziljski v programu Zedinjena Slovenija v revolucionarnem letu 1848. Po zadužitvi revolucije in z nastopom desetletnega obdobja Bachovega absolutizma (Alexander Bach je bil avstrijski notranji minister) so ideje Zedinjene Slovenije potisnjene ob stran. Ponovno pridejo do izraza v letu 1867, ko Madžari dosežejo personalno unijo v odnosu z Dunajem, kar je pomenilo, da Budimpešta postane enakovredna Dunaju – država postane dualistična oz. dvojna monarhija. To je bilo možno zaradi šibkosti dunajskega dvora po porazu v vojni s Prusijo. Po ustavnih spremembah v istem letu se Avstrijsko cesarstvo preimenuje v Avstro-Ogrsko, ki v taki obliki ostane do konca I. svetovne vojne, 1918. V monarhiji živeli slovanski narodi (predvsem Čehi pa tudi Slovenci) tej odločitvi niso bili naklonjeni. Ideje po združitvi južnoslovanskih narodov v eno enoto pod Avstro-Ogrsko pridejo do izraza po aneksiji Bosne in Hercegovine 1908 (1878 Avstro-Ogrska po zmagi nad Osmanskim cesarstvom zasede BiH). Željo po preoblikovanju dualistične monarhije v trilateralno (iz treh enakovrednih delov) je predstavil Jugoslovanski klub (slovenski, hrvaški in srbski poslanci Dunajskega državnega zbora) v t. i. Majniški deklaraciji (v maju 1917). Cesar Karel I. je temu sprva nasprotoval, šele v letu 1918 je pokazal pripravljenost na spremembe v smeri trilateralizma, vendar takrat je bilo že prepozno – jugoslovanski narodi so se odločili za svojo državo. 29. oktobra 1918 je tako nastala Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je obsegala slovenske dežele (brez dela Primorske, ki je pripadel Italiji), Hrvaško s Slavonijo, Dalmacijo z Bokokotorskim zalivom, Bosno in Hercegovino in Vojvodino. Država SHS ni bila mednarodno priznana država in ni bila na strani zmagovalcev I. svetovne vojne, zato je obstajala bojazan, da si bodo zmagovalke vojne (predvsem Italija) poskušale prilastiti njeno ozemlje. S tem v mislih se je Država SHS povezala s Kraljevino Srbijo, ki je bila na strani zmagovalk. 1. decembra 1918 je prišlo do združitve Kraljevine Srbije (v novembru se je že združila s Kraljevino Črno goro) in Države Slovencev, Hrvatov in Srbov v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS).

<http://www.rtslo.si/kultura/drugo/franjo-malgaj-borec-za-severno-slovensko-mejo-nakoroskem/29644>

Predsednik Narodnega sveta SHS za Meziško dolino v Prevaljah, Šentjurčan Andrej Oset, poziva člane k zbiranju sredstev za postavitev spomenika Franju Malgaju. Dokument hrani Janko Štampfl.

Malgajev prijatelj Andrej Oset je 19. junija 1919 zapisal: »Bil si zvest svojim besedam do smrti. Rekel si mi večkrat: Če Švabi napadejo, se ne umaknem in živ ne grem iz Koroške! Žal so se Tvoje besede uresničile.«

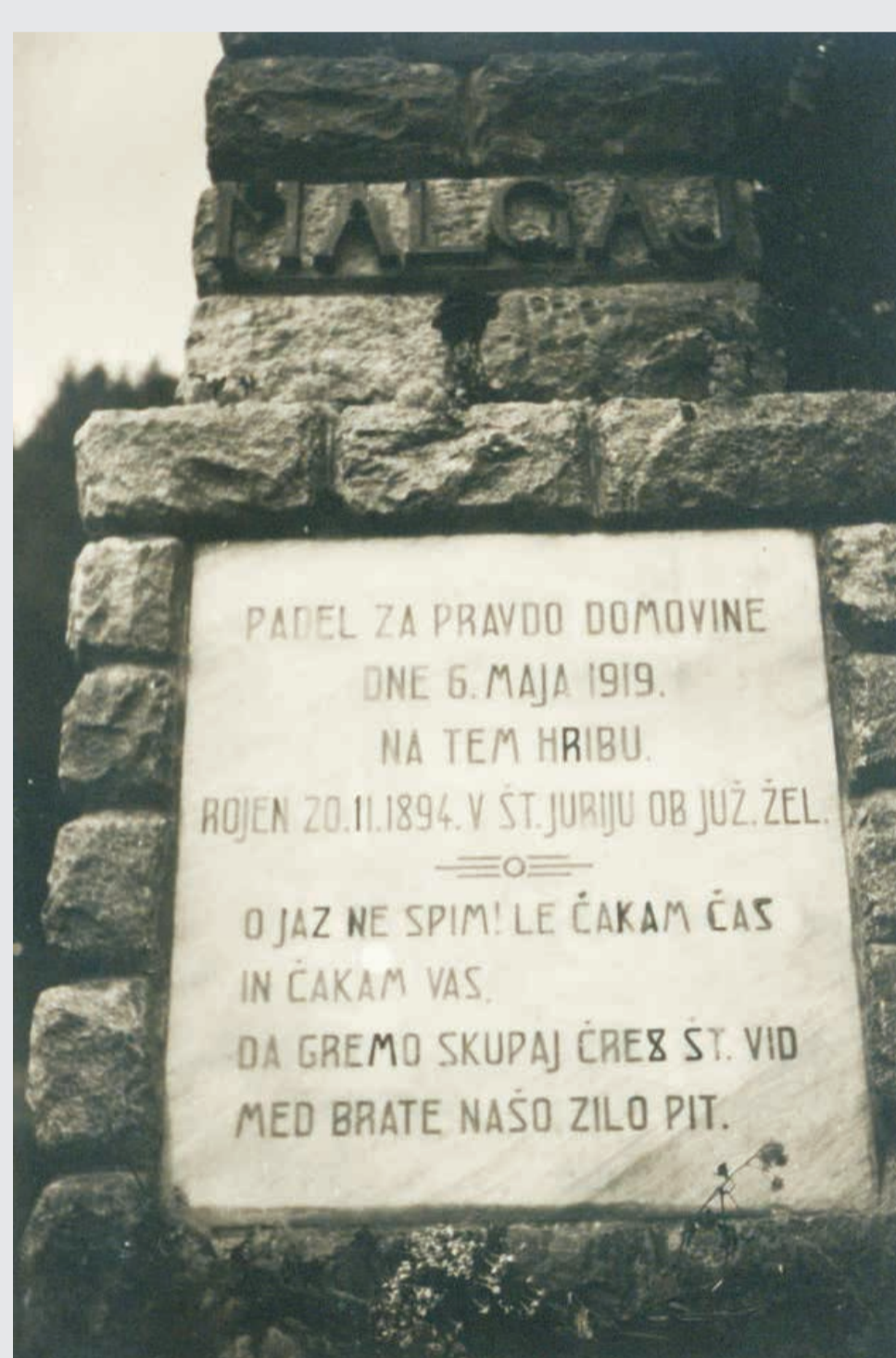
Rojstna hiša Andreja Oseta (po domače Goriški) v Hruševcu.

Priložnostni poštni žig, v uporabi ob 90. obletnici smrti Franja Malgaja na pošti Ravne na Koroškem, avtor Janko Štampfl.

Članek v Večeru ob 70-letnici Andreja Oseta.

Stranica prvega spomenika Franju Malgaju na Tolstem vrhu pri Ravnah, leta 1924.

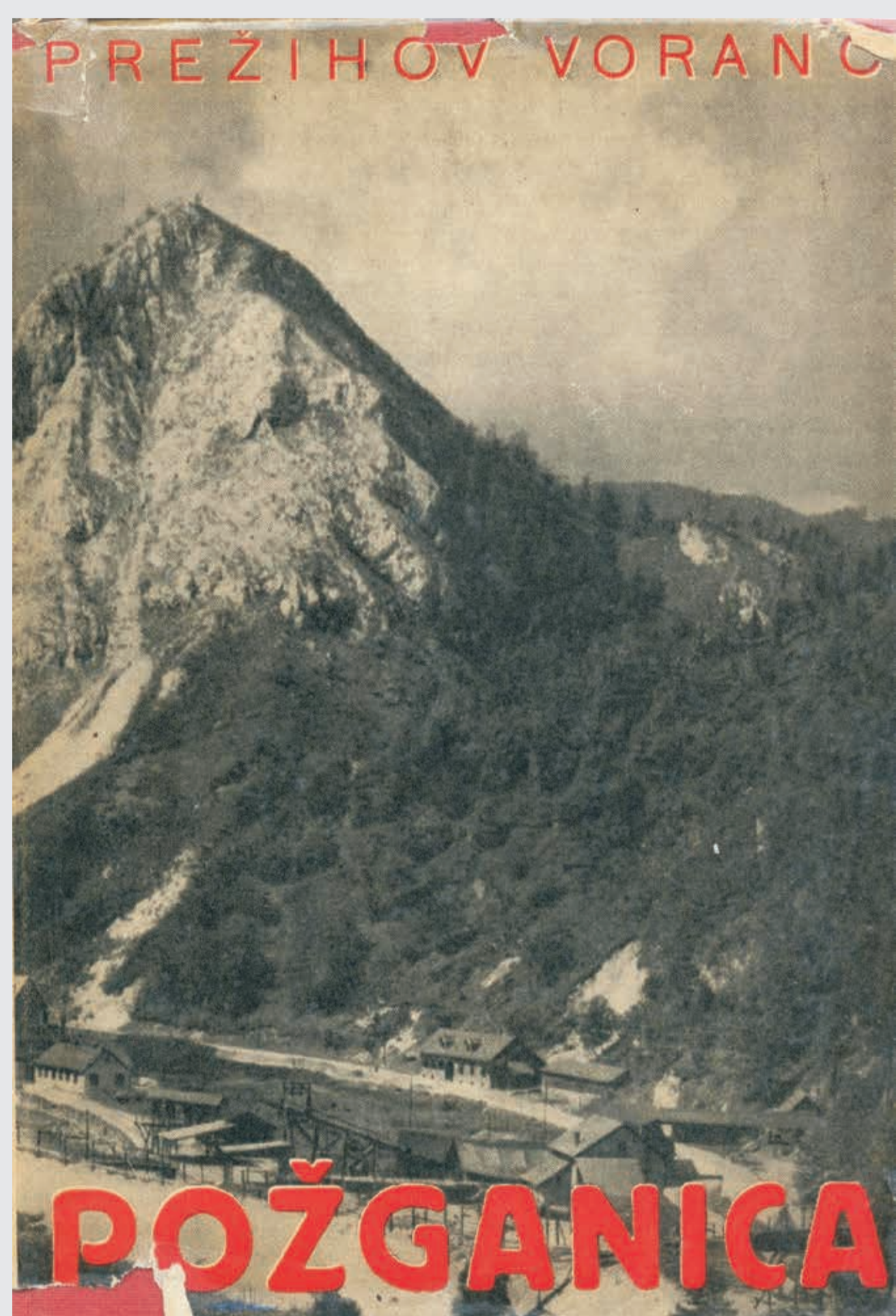
Prvi spomenik Franju Malgaju na šentjurskem pokopališču.

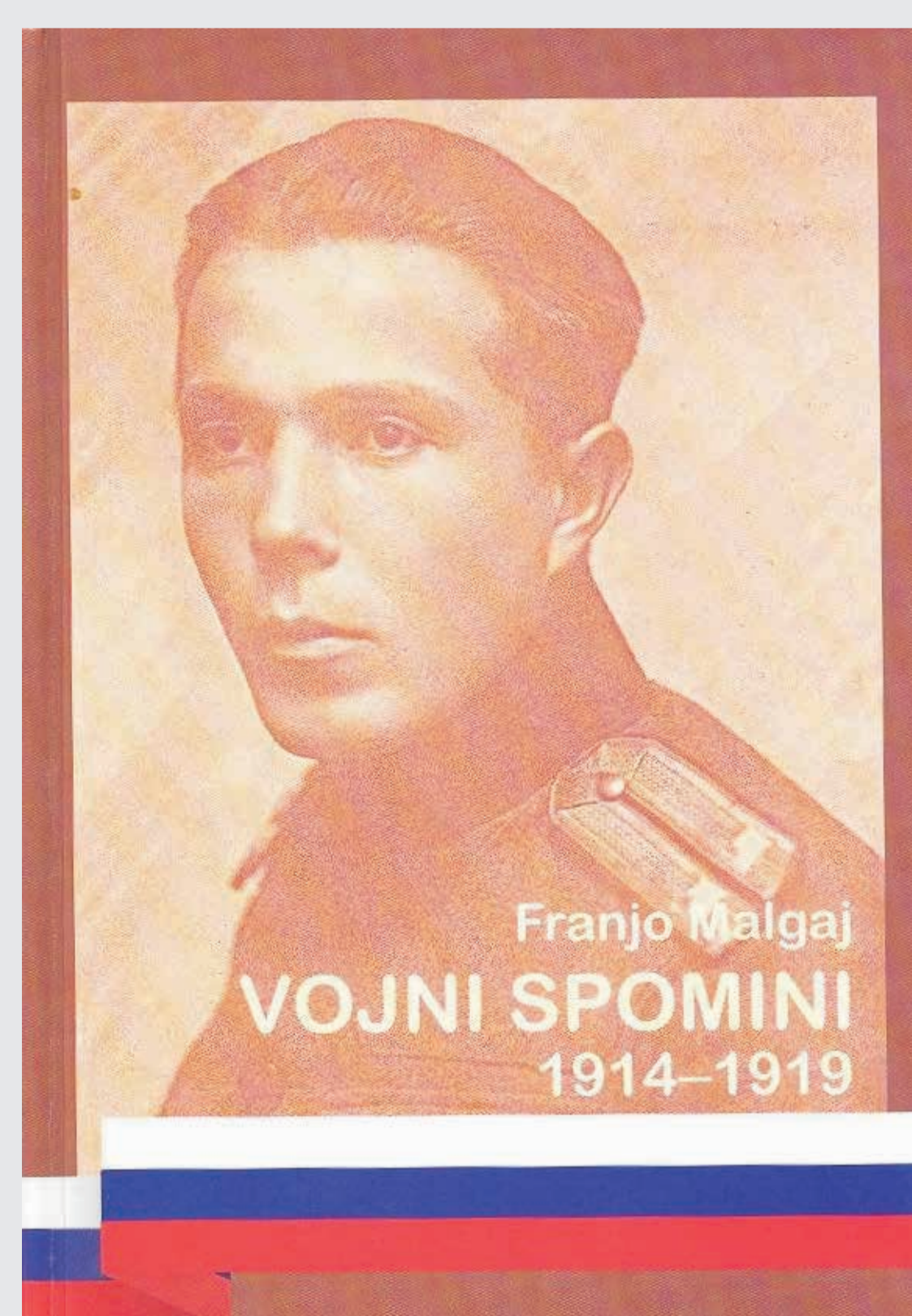
Novi spomenik Franju Malgaju na šentjurskem pokopališču.

Na Mestnem trgu v Šentjurju stoji kip Franja Malgaja, ki ga je Kiar (Bogdan) Meško izklesal na kiparski delavnici leta 1998 in tako izkazal čast predniku svoje žene Bibiane, rojene Vajda.

Roman Požganica bralcu odkriva lepote koroške pokrajine, socialne razmere ter usodo Malgaja in soborcev v bojih za Koroško.

Vojaška študija generalmajorja Marjana F. Krajnc in Janka Štampfla o poročniku Franju Malgaju, izdana leta 2009.

Filatelistično pripravljena maksimum karta, izšla ob predstavitvi knjige „Vojni spomini“, z osebno znamko in priložnostnim žigom, ki je bil v uporabi na pošti 3230 Šentjur, avtor Janko Štampfl.

Na OŠ Franja Malgaja Šentjur je stalna razstava »Slovenec sem« o življenju Franja Malgaja.

Po Malgaju so poimenovane ulice v Ljubljani, Mariboru, Celju, Velenju, Slovenj Gradcu, Šentjurju, Mežici, Radljah ob Dravi in na Ravnah na Koroškem.

Razstavo omogočila: Občina Šentjur
 Avtorica razstave: Tatjana Oset, Knjižnica Šentjur
 Gradivo: Knjižnica Šentjur, Domoljubno društvo Franjo Malgaj Šentjur, Janko Štampfl
 Oblikovanje simbola praznovanja obletnice: Janko Štampfl
 Jezikovni pregled: Katja Kladnik
 Oblikovanje: Jana Špendl
 Izdelava printov: Studio Graffiti d.o.o., Ljubljana, november 2014

KNJIŽNICA ŠENTJUR

